

Metodebeskrivelse, opgørelse af ÅOK og ÅOP for 2011

Denne beskrivelse er primært rettet mod læsere, der er fortrolige med pensionsforhold.

Pensionskunder får oplyst deres ÅOK (årlige omkostninger i kroner) og ÅOP (årlige omkostninger i procent) i Netpension.

Nedenfor beskrives hvordan de enkelte omkostningselementer, der indgår i selskabets beregning af ÅOK og ÅOP for kundernes pensionsopsparinger, opgøres. I beskrivelsen skelnes der mellem opsparing i hhv. markedsrentemiljø og gennemsnitsrentemiljø. Dette skyldes, at selvom omkostningselementerne opgøres efter ensartede principper, så indgår de rent regnskabsteknisk i et vist omfang på forskellige måder i omkostningsopgørelsen af de to pensionsprodukter. De samlede omkostninger består af to hovedkategorier, hhv. administrationsomkostninger til dækning af selskabets administrative udgifter og investeringsomkostninger, der fratrækkes i brutto investeringsafkast for kundens endelige afkast tilskrives den enkelte pensionsordning.

ÅOK udtrykker summen af disse omkostninger i kroner, mens ÅOP udtrykker samme information i procent af pensionsformuen.

Ved direkte investeringsomkostninger forstås investeringsomkostninger, der direkte indgår i det officielle årsregnskab fra Nordea Liv & Pension, mens indirekte investeringsomkostninger er omkostninger i tidligere led i den samlede investeringsproces – dvs. i andre juridiske enheder end Nordea Liv & Pension – uanset om dette er koncernforbundne selskaber eller ej. Indirekte investeringsomkostninger omfatter også øvrige investeringsomkostninger i årsregnskabet, i det omfang de ikke direkte indgår i regnskabsposten ”Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed”. Fælles for direkte og indirekte investeringsomkostninger gælder, at de trækkes fra det oprindelige bruttoafkast i investeringsprocessen – og betales i sidste ende af pensionskunderne – uanset i hvilken juridisk enhed, investeringsomkostningerne regnskabsmæssigt er registreret.

ÅOP

ÅOP beregnes individuelt pr police som policens ÅOK sat i forhold til policens saldo ultimo året.

Den kvalitative del

Henvisningerne i dette kapitels afsnit er til afstemningsskemaet i kapitlet "Den kvantitative del". Skemaet viser selskabets afstemning mellem summen af pensionskundernes ÅOK og de faktiske omkostningselementer, som selskabet har.

Optalt ÅOK på bestanden (pkt. 1)

Pkt. 1a – Summen af ÅOK oplyst til kunderne

Består af en sammentælling af de forskellige ÅOK som kunderne kan få oplyst for 2011 Netpension fra d. 9. juli 2012.

Pkt. 1b – Summen af ÅOK fordelt på kunderne, der har forladt selskabet, eller policen er afgangsført

Består af en sammentælling af de forskellige ÅOK, som er beregnet på afgangsførte policer, ud fra de samme metoder, som hvis policen havde været i kraft.

Pkt. 1c – Summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant

Består af følgende elementer:

- Bestanden af syge- og ulykkesforsikringer (SUL), der betragtes som en selvstændig bestand på linje med gennemsnitsrente- og markedsrenteproduktet.
- En bestand af indirekte forsikringer.
- Garantibetalinger i markedsrente, da disse ikke er en omkostning, men en risikopræmie.
- Omkostninger vedr. ekstrahensættelser, der ikke er viderefordelt til policer.

Pkt. 1d – Summen af endnu ikke oplyst ÅOK

Består for gennemsnitsrente af følgende elementer:

- Alderspensionister, da disse ikke har en direkte opsparing og ikke bliver oplyst ÅOK via Netpension.
- Forenede Gruppeliv (FG) kunder, da disse policer bl.a. er tegnet direkte hos FG, og dermed ikke er individuelt registreret hos Nordea Liv & Pension.
- Policer under sagsbehandling pr. opgørelsesdatoen (årsultimo).

Og for markedsrente af

- En bestand, hvor al kommunikation med kunden udelukkende sker via Nordea Bank. Disse kunder har derfor ikke adgang til oplysninger om deres pensionsordning, herunder ÅOK, via Netpension.

Direkte administrationsomkostninger (pkt. 2)

Relevant: Ja.

Metode/Kilde: Regnskabsposten "Forsikringsmæssige driftsomkostninger, netto" i selskabets årsregnskab.

Fordelingsnøgle:

I gennemsnitsrentemiljøet beregnes direkte administrationsomkostninger som et månedligt omkostningsfradrag for hver enkelt police ved fremregning af bestanden. Disse omkostninger fordeles ud på de enkelte policer iht. selskabets bonusregulativ. I markedsrentemiljøet dækkes selskabets administrationsomkostninger af et månedligt opkrævet omkostningsbidrag, hvor summen heraf fremgår som direkte omkostning af den enkelte kundes depotoversigt.

Indirekte administrationsomkostninger (pkt. 5, 6, 7, 8 og 15)

Relevant: Ja.

Metode/Kilde: Internt beregnet.

Der findes ingen forsikringsmæssige driftsomkostninger i datterselskaber, da Nordea Liv & Pensions tilknyttede og associerede selskaber består af unoterede ejendomsdatterselskaber, hvis aktivitet omfatter

Nordea Liv & Pension

Klausdalsbrovej 615 2750 Ballerup Danmark

Tlf. 43 33 99 99 Fax 43 33 98 98

nordealivogpension@nordea.dk www.nordealivogpension.dk

administration af en portefølje af investeringsejendomme. Disse datterselskaber betragtes derfor som rene investeringsaktiver ifm. ejendomsinvestering.

Tilsvarende findes der ingen administrationsomkostninger hos eksterne leverandører af forsikringsydelser.

Administrationsomkostninger vedr. SUL indgår som regnskabsposten ”Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring” (Note 7 i regnskabet). Omkostningsresultatet beregnes som direkte omkostningsbidrag betalt af kunder med fradrag af de faktiske omkostninger samt eventuel omkostningsbonus.

Over-/underskud på administration- og erhvervsomkostninger, som dækkes af basiskapitalen, består af over-/underskud vedr. SUL, FG og vores bestand af livrenter uden ret til bonus.

Da selskabet følger den nye kontributionsbekendtgørelse, medtages kun omkostningsresultatet og ikke risikoresultatet.

Fordelingsnøgle:

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

I markedsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer, på baggrund af policens saldo i forhold til den samlede saldo i dette investeringsmiljø – hvor begge beløb er opgjort ultimo opgørelsesåret.

Risikoforrentning af egenkapital (del af pkt. 13)

Relevant:

Ja.

Metode/kilde:

Internt beregnet, opgjort som summen af risikoforrentning i de enkelte kontributionsgrupper, fratrukket beløb overført til skyggekonto.

Fordelingsnøgle:

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

Risikoforrentning af særlige (individuelle eller kollektive) bonushensættelser (del af pkt. 13)

Relevant:

Nej, da dette omkostningselement ikke findes hos Nordea Liv & Pension.

Risikoforrentning af ansvarlig indskudskapital (del af pkt. 13)

Relevant:

Ja.

Metode/Kilde:

Kombination af post i selskabets årsregnskab og intern beregning iht. F&P's retningslinjer (LP-info 118/11). Den bogførte rentebetaling for ansvarlig lånekapital findes som regnskabsposten ”*Betalinger på ansvarlige lån i året*” (jf. Note 18 i regnskabet). Risikoforrentningen findes som forskelsbeløbet mellem den faktiske renteudgift for ansvarlig lånekapital og en internt beregnet alternativ renteudgift, der er baseret på lånekapital optaget på ”almindelige” markedsvilkår. Som risikofri rentesats benyttes 5-års renten på Finanstilsynets (FT) rentekurve. Den rentekurve, der er opgjort af FT medio året, benyttes som et udtryk for alternativrenten ved beregning af merrenten for ansvarlig kapital.

Fordelingsnøgle:

Nordea Liv & Pension

Klausdalsbrovej 615 2750 Ballerup Danmark

Tlf. 43 33 99 99 Fax 43 33 98 98

nordealivogpension@nordea.dk www.nordealivogpension.dk

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

Garantibetaling – markedsrente (pkt. 14)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Beregning og betaling af omkostninger til finansiel garanti sker direkte for hver enkelt police, der er omfattet af en investeringsgaranti.

Fordelingsnøgle:

Nordea Liv og Pension opfatter denne ydelse som en forsikringsdækning, der er individuelt tilvalgt af kunden. Derfor indgår betalingen for investeringsgarantien ikke i beregningen af kundens ÅOK. I den kvantitative opgørelse er beløbet medtaget under ”1c – Summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant”.

Garantibetaling – gennemsnitsrente (pkt. 14)

Relevant: Nej, da Nordea ikke tager direkte betaling for garantien.

Direkte investeringsomkostninger - markedsrente (pkt. 9)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Regnskabsposten ”Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed” i selskabets årsregnskab.

I markedsrentemiljøet indgår hovedparten af de bogførte investeringsomkostninger i interne investeringsfonde, hvor disse omkostningselementer således fratrækkes i bruttoafkastet for de pågældende fonde. En andel af de bogførte investeringsomkostninger i markedsrentemiljøet videreføres ikke til kunderne, hvorfor de ikke medregnes som kundeomkostninger. Dette omkostningsbeløb er opført under ”Over-/underskud på investeringsomkostninger, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)” (pkt. 11 - markedsrente) i skemaet.

De bogførte investeringsomkostninger i markedsrentemiljøet - med fradrag af modregningspost i pkt. 11 - er omkostninger, der er medgået til administration af interne investeringsfonde. Disse omkostninger indgår ved beregning af ÅOP-satser for interne fonde - tilsammen med eventuelle indirekte investeringsomkostninger fra underliggende investeringer i fondene.

Fordelingsnøgle:

På baggrund af selskabets opgjorte ÅOP-nøgletal for individuelle fondes investeringsomkostninger, sker der forholdsmæssig fordeling af direkte investeringsomkostninger ud fra kundens opsparingsværdi ultimo året. Dvs. investerings-ÅOK pr. fond for en given police bestemmes som kundens pensionsopsparing ultimo året opdelt på investeringsfonde - jf. depotoversigten - ganget med det respektive ÅOP-nøgletal for de pågældende fonde. Det samlede ÅOK for kundens investeringsomkostninger pr. police findes ved at sammenlægge kundens investerings-ÅOK pr. fond:

Investerings-ÅOK = Værdi af opsparing ultimo året pr. fond X ÅOP fond, ÅOK for de enkelte fonde ultimo året iht. kundens depotoversigt sammenlægges.

Indirekte investeringsomkostninger - markedsrente (pkt. 10)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Del af regnskabsposten ”Indtægter af investeringsejendomme” i selskabets årsregnskab samt internt beregnet, jf. uddybning nedenfor.

For indenlandske fonde, der er administreret af eksterne fondsforvaltere, benyttes fondenes officielle ÅOP som oplyst i den årlige omkostningsstatistik fra InvesteringsForeningsRådet (IFR – www.ifr.dk) - jf. retningslinjerne i LP-info 118/11. I de tilfælde, hvor kunder hos Nordea Liv & Pension tilbydes mere fordelagtige handelsvilkår i forhold til de maksimale emissionstillæg og indløsningsfradrag, der officielt er oplyst af fondsforvalteren, bliver de pågældende fondes officielle ÅOP-satser rettet til. Dermed kan der være ÅOP-satser for indenlandske fonde, som er lavere end de officielle ÅOP-satser, fondsforvalteren har indberettet til IFR.

For interne investeringsfonde beregnes ÅOP for fondene i henhold til de officielle retningslinjer fra IFR, der er baseret på en standardiseret antagelse om en fast 7-årig investeringshorisont. Det sker via følgende formel:

$$\text{ÅOP Investeringsomkostninger} = \frac{(\text{Administrationsomkostninger} + \text{Direkte handelsomkostninger} + (\text{Maksimalt emissionstillæg} + \text{Maksimalt indløsningsfradrag}) / 7) \times 100}{\text{Gennemsnitsformue i året}}$$

ÅOP Investeringsomkostninger beregnes ved, at de løbende omkostninger i fonden sættes i forhold til fondens gennemsnitsformue hen over året, der beregnes som et gennemsnit af formuen ved hvert månedslutning i opgørelsesåret. Denne opgørelsesmetode for ÅOP svarer til branchestandarden for indenlandske investeringsforeninger. Omkostningselementet "Administrationsomkostninger" i udtrykket ovenfor inkluderer evt. performance honorar betalt af Nordea Liv & Pension til eksterne fondsforvaltere.

For interne investeringsfonde af typen fund-of-funds strukturer beregnes et sammensat ÅOP, der indregner alle direkte og indirekte investeringsomkostninger fra alle niveauer i den pågældende fond – uanset dybden af fondsstrukturen.

For udenlandske investeringsfonde findes der typisk ikke et officielt nøgletal, som præcist modsvarer det indenlandske ÅOP-begreb. Udenlandske fondsforvaltere benytter i vid udstrækning et alternativt omkostningsnøgletal – betegnet "Total Expense Ratio" (TER). Dette nøgletal udtrykker udelukkende fondens administrationsomkostninger i procent af formuen, og ser dermed bort fra direkte og indirekte handelsomkostninger i den enkelte fond. Dvs., at det udenlandske TER-nøgletal svarer til det indenlandske ÅOP-nøgletal ekskl. periodiseret emissionstillæg / indløsningsfradrag samt handelsomkostninger i fonden.

For udenlandske fonde tages derfor udgangspunkt de officielle TER-nøgletal ved opgørelse af kunders investeringsomkostninger. Dette nøgletal opjusteres yderligere med et standardtillæg, der korrigerer TER i forhold til ÅOP, således at der opnås en højere grad af sammenlignelighed mellem de to omkostningsmål - i henhold til retningslinjer fra F&P (jf. LP-info 118/11). TER-korrektion for udenlandske fonde sker på følgende måde:

$$\text{ÅOP} = \text{Fondens officielle TER i seneste regnskabsår} + \text{F\&P standard-tillæg vedr. korrektion for handelsomkostninger}$$

F&P standard-tillæg er defineret afhængigt af investeringsfilosofi (aktiv / passiv formueforvaltning) og underliggende aktivkategori (aktier / obligationer) for hver udenlandsk investeringsfond:

Fondstype	TER-tillæg for udenlandske investeringsfonde, iht. retningslinjer fra F&P	
Aktiv forvaltet portefølje	Aktiebaserede fonde	+ 50 basispoint
	Obligationbaserede fonde	+ 30 basispoint
Indeks portefølje	Aktiebaserede fonde	+ 10 basispoint
	Obligationbaserede fonde	+ 10 basispoint

Investeringsomkostninger for alternative investeringer – dvs. investeringer i kapitalfonde (private equity), hedgefonde, ejendomsfonde, skovfonde etc. – opgøres på baggrund af faktisk bogførte forvaltningsgebyrer og incitamentsgebyrer i den enkelte fond, i det pågældende regnskabsår. Disse omkostninger opgøres i forhold til selskabets relative ejerandel af den enkelte fond – samt under hensyntagen til evt. videre intern fordeling mellem gennemsnitsrentemiljø og markedsrentemiljø af den givne alternative investering. For alternative investeringer anvendes så vidt muligt fondsspecifikke opgørelser af de indirekte investeringsomkostninger.

Nordea Liv & Pension har en portefølje af direkte ejede investeringsejendomme ”Grunde og Bygninger”, der er opført som investeringsaktiver. Her indgår de relaterede administrative omkostninger ifm. pleje af porteføljen af investeringsejendomme, som indirekte investeringsomkostninger. Regnskabsteknisk indgår denne omkostning som ”negativ indtægt” i posten ”Indtægter af investeringsejendomme” i selskabets årsregnskab. Ifølge F&P’s retningslinjer (LP-info 118/11), klassificeres investeringsomkostninger for direkte ejede investeringsejendomme som indirekte investeringsomkostninger, i det omfang de ikke indgår i regnskabsposten ”Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed”.

For Nordea Liv & Pensions investeringer i unoterede ejendomsdatterselskaber indgår de omkostninger, der er afholdt til ejendomsforvaltning i disse selskaber, som indirekte investeringsomkostning. Dette er omkostninger til porteføljepleje af investeringsejendomme, regnskabsudarbejdelse mv. Indregning af disse omkostninger er i overensstemmelse med princippet om transparens vedr. omkostninger afholdt i dattervirksomheder (iht. det såkaldte ”look-through” princip). Disse investeringsomkostninger indregnes med en omkostningsandel, der svarer til moderselskabets relative ejerandel af det enkelte tilknyttede eller associerede ejendomsselskab. Den opgjorte omkostningsandel for det enkelte datterselskab viderefordes forholdsmæssigt mellem hhv. gennemsnitsrentemiljøet og markedsrentemiljøet på baggrund af interne relative ejerandele for de to investeringsmiljøer.

Fordeleingsnøgle:

På baggrund af selskabets opgjorte ÅOP-nøgletal for individuelle fondes investeringsomkostninger, sker der forholdsmæssig fordeling af indirekte investeringsomkostninger ud fra kundens opsparingsværdi ultimo året. Dvs. investerings-ÅOK pr. fond for en given police bestemmes som kundens pensionsopsparing ultimo året opdelt på investeringsfonde - jf. depotoversigten - ganget med det respektive ÅOP-nøgletal for de pågældende fonde. Det samlede ÅOK for kundens investeringsomkostninger pr. police findes ved at sammenlægge kundens investerings-ÅOK pr. fond:

Investerings-ÅOK = Værdi af opsparing ultimo året pr. fond X ÅOP fond, ÅOK for de enkelte fonde ultimo året iht. kundens depotoversigt sammenlægges.

En oversigt over ÅOP-nøgletal vedr. investeringsomkostninger for hver investeringsfond i markedsrentemiljøet – dvs. både Vækstpension og Link produkter - hos Nordea Liv & Pension pr. ultimo år 2011 findes i Bilag 1.

Direkte investeringsomkostninger – gennemsnitsrente (pkt. 9)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Regnskabsposten ”Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed” i selskabets årsregnskab.

I gennemsnitsrentemiljøet indregnes samtlige direkte investeringsomkostninger i selskabets årsregnskab under posten ”Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed” i de opgjorte ÅOP og ÅOK-nøgletal for bestanden som helhed, da omkostningselementerne reducerer bruttoafkastet for det regnskabsmæssigt opgjorte investeringsafkast tilskrives kunderne.

Fordelingsnøgle:

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

Indirekte investeringsomkostninger – gennemsnitsrente (pkt. 10 og 12)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Internt beregnet, jf. uddybning nedenfor.

Opgørelse af de indirekte investeringsomkostninger for de enkelte aktivtyper i gennemsnitsrentemiljøet følger de samme principper, som beskrevet i det tidligere afsnit om ”Indirekte investeringsomkostninger – markedsrente (pkt. 10)”, da der er tilstræbt ensartede opgørelsesprincipper for disse omkostninger - uafhængigt af investeringsmiljø.

Fordelingsnøgle:

På baggrund af selskabets opgjorte ÅOP-nøgletal for investeringsomkostninger i bestanden som helhed, sker der efterfølgende en forholdsmæssig fordeling af indirekte investeringsomkostninger ud fra individuelle policers opsparingsværdi ultimo året. Dvs., at investerings-ÅOK for en given police bestemmes som kundens pensionsopsparing ultimo ganget med ÅOP-nøgletallet for bestanden:

Investerings-ÅOK = Værdi af opsparing ultimo året iht. depotoversigt X ÅOP for bestanden.

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

Mægleromkostninger (pkt. 4)

Relevant: Ja.
Metode/Kilde: Internt beregnet. Løbende- og tegningshonorarer til mæglerne fra forsikringssystemerne.

Fordelingsnøgle:

I gennemsnitsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på individuelle policer. Den relative andel af omkostningselementet for hver enkelt police beregnes som policens gennemsnitlige saldo i forhold til den samlede saldo i gennemsnitsrentemiljøet – hvor begge beløb er beregnet som et gennemsnit over hver månedslultimo hen over opgørelsesåret.

I markedsrentemiljøet fordeles disse omkostninger forholdsmæssigt på baggrund af policens saldo i forhold til den samlede saldo for bestanden som helhed - hvor begge beløb er opgjort ultimo året.

Den kvantitative del

Nr.		Gns. rt.	Markedsrente	I alt
1a	Summen af ÅOK oplyst til kunderne	746	236	982
1b	Summen af ÅOK fordelt på kunderne der enten har forladt selskabet, eller hvor policen er afgangsført	89	7	96
1c	Summen af ÅOK for bestande, hvor ÅOK ikke er relevant	35	19	54
1d	Summen af endnu ikke oplyst ÅOK	324	1	325
1	I alt ÅOK til kunder	1.194	263	1.457
	Omkostningspost	Gns.rt.	Markedsrente	I alt
2	Administrations- og erhvervsomkostninger jf. resultatopgørelsen	562	118	680
3	Leje af egen domicilejendom	-	-	-
4	Mægleromkostninger	31	18	49
5	Forsikringsmæssige driftsomkostninger i datterselskaber	-	-	-
6	Administrationsomkostninger hos eksterne leverandører af forsikringsydelser	-	-	-
7	Administrations- og erhvervsomkostninger forbundet med SUL-forsikringer, jf. regnskabet	25	-	25
8	Over-/underskud på administration- og erhvervsomkostninger som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)	58	-31	27
9	Investeringsomkostninger jf. resultatopgørelsen	197	32	229
10	Indirekte investeringsomkostninger i fonde, datterselskaber, investeringsforeninger mv.	213	126	339
11	Over-/underskud på investeringsomkostninger, som dækkes af basiskapitalen (modregningspost)	-	-13	-13
12	Investeringsomkostninger forbundet med basiskapital (modregningspost)	-4	-	-4
13	Risikoforrentning inkl. udligning af skyggekonti (*)	177	-	177
14	Garantibetalinger	-	19	19
15	Omkostnings- og risikoresultat	-85	-	-85
16	Øvrige omkostninger, der kan specificeres	-	-	-
17	I alt ÅOK	1.174	269	1.443
	Forskel mellem 1 og 17	20	-6	14

(*) Heraf udgør udligningen af skyggekontoen 0 kr.

Erklæringer Selskabets ledelse

Nordea Liv & Pension har dags dato behandlet og godkendt den kvalitative og kvantitative del af selskabets metodebeskrivelse for regnskabsåret 2011.

Det er vores opfattelse, at metodebeskrivelsen er udarbejdet i overensstemmelse med henstillingen fra Forsikring & Pension om metodebeskrivelser (LP-Info 107/11).

Det er endvidere vores opfattelse, at beregningen af ÅOK og ÅOP samt de metodemæssige valg, som der er redegjort for i den kvalitative del af metodebeskrivelsen, er i overensstemmelse med henstillingen fra Forsikring & Pension om omkostninger, herunder beregning af de kundespecifikke ÅOK'er og ÅOP'er (LP-Info 118/11).

Endelig er det vores opfattelse, at afstemningen mellem summen af de kundespecifikke ÅOK'er og årsregnskabet samt selskabets øvrige registreringer er udarbejdet i overensstemmelse med henstillingen fra Forsikring & Pension (LP-Info 107/11).

Ballerup, den 12. september 2012

Steen Michael Erichsen
Administrerende direktør

Jens Lind
Ansvarshavende aktuar

Den uafhængige revisors erklæring om beregning af ÅOK og ÅOP

Til ledelsen i Nordea Liv & Pension, livsforsikringselskab A/S

Vi har i overensstemmelse med Forsikring & Pensions henstilling i LP-information 107/11 foretaget en gennemgang af metodebeskrivelse og beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK (årlege omkostninger i kroner) og ÅOP (årlege omkostninger i procent) for Nordea Liv & Pension, livsforsikringselskab A/S for 2011.

Ledelsen har ansvaret for, at metodebeskrivelsen samt beregning og fordeling af omkostningselementer ved opgørelsen af ÅOK og ÅOP er udarbejdet i overensstemmelse med LP-information 107/11 og 118/11.

Vores ansvar er på baggrund af vores gennemgang alene at udtrykke en konklusion om, hvorvidt selskabets beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse og selskabets registreringer.

Ledelsens metodebeskrivelse er dateret den 12. september 2012.

Det udførte arbejde

Vi har udført vores arbejde i overensstemmelse med internationale standarder om erklæringsopgaver med sikkerhed ISAE 3000 DK og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning samt i overensstemmelse med instruksen i LP-information 107/11 fra Forsikring & Pension, med henblik på at opnå begrænset sikkerhed for, at selskabets beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse og selskabets registreringer.

Det udførte arbejde er foretaget ved hjælp af begrænsede stikprøver, interviews og proceduregennemgang, og vi har herunder påset, om

1. selskabet beregner omkostningselementerne, herunder ÅOK og ÅOP, på den måde, som selskabet har beskrevet i metodebeskrivelsen,
2. der er overensstemmelse mellem de oplysninger, som fremgår af den kvantitative del af metodebeskrivelsen og årsregnskabet 2011 samt selskabets øvrige registreringer,
3. de metodemæssige valg, som selskabet har redegjort for i den kvalitative del af metodebeskrivelsen, er anvendt i den kvantitative del af metodebeskrivelsen,
4. selskabet har udarbejdet en afstemning af, at samtlige opgjorte omkostninger er fordelt på selskabets kunder, samt
5. selskabet har godtgjort, at den ÅOK og ÅOP, som den enkelte kunde oplyses om, svarer til de omkostninger, som selskabet beregningsmæssigt har pålignet kunden.

Det udførte arbejde har ikke omfattet:

- Kontrol af fordelingen af de opgjorte omkostninger mellem de enkelte kunder samt den enkelte kundes oplysninger om ÅOK og ÅOP.

Konklusion

Ved det udførte arbejde er vi ikke blevet bekendt med forhold, der giver os anledning til at konkludere, at selskabets beregning af omkostningselementer ved opgørelse af ÅOK og ÅOP ikke i al væsentlighed er foretaget i overensstemmelse med den udarbejdede metodebeskrivelse og selskabets øvrige registreringer.

København, den 12. september 2012

KPMG

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Jesper Dan Jespersen
statsaut. revisor

Anders Duedahl-Olesen
statsaut. revisor

Bilag 1: Oversigt over indirekte omkostninger i investeringsfonde for 2011

I nedenstående oversigt fremgår de faktiske ÅOP-satser for investeringsfonde i markedsrentemiljøet pr. ultimo 2011. For udenlandske fonde er en "ÅOP-lignende" omkostningssats opgjort som det reviderede "Total Expense Ratio" (TER) fra fondens seneste regnskabsår - opjusteret med det relevante standardtillæg iht. retningslinjer fra F&P (jf. LP-Info 118/11). For fund-of-funds strukturer gælder, at der er indregnet de afledte omkostninger fra alle lag af underliggende investeringer. Dvs., at der for sidstnævnte fondstype er der beregnet en sammensat ÅOP-sats, som afspejler alle omkostninger betalt af kunder - uanset i hvilket regi disse omkostninger er afholdt undervejs i den samlede investeringsproces.

Nordea Link fonde	ÅOP
Basispension Aktiefond	0,41
Basispension Høj risiko	0,38
Basispension Lav risiko	0,31
Basispension Mellem risiko	0,34
Nordea Invest Danmark	*
Nordea Invest Europa	*
Nordea Invest Japan	*
Nordea Invest Korte obligationer	*
Nordea Invest Stabile Aktier	*
Nordea Invest Virksomhedsobligationer Højrente	*
Nordea Link Aktiefond	1,36
Nordea Link Danske Aktier	1,60
Nordea Link Danske obligationer	0,54
Nordea Link Ejendomme	0,70
Nordea Link Euro-aktier	1,84
Nordea Link Gennemsnitsrente	0,50
Nordea Link Globale aktier	1,73
Nordea Link Høj risiko	1,21
Nordea Link Kontant	0,00
Nordea Link Korte Danske obligationer	0,45
Nordea Link Lav risiko	0,83
Nordea Link Lav risiko - Investeringsbegrænset	0,55
Nordea Link Mellem risiko	1,03
Nordea Link Mellem risiko - Investeringsbegrænset	0,71

Nordea Link Fonde	TER	F&P tillæg	ÅOP
BGF Global Small Cap Fund	1,82	0,50	2,32
BGF Japan Small & Mid Cap Opp.	1,83	0,50	2,33
BGF New Energy Fund	2,07	0,50	2,57
BGF US Growth Fund	1,81	0,50	2,31
BGF World Financials Fund	1,82	0,50	2,32

Nordea Liv & Pension
 Klausdalsbrovej 615 2750 Ballerup Danmark
 Tlf 43 33 99 99 Fax 43 33 98 98
 nordealivogpension@nordea.dk www.nordealivogpension.dk

Nordea Link Fonde	TER	F&P tillæg	AOP
BGF World Gold Fund	2,07	0,50	2,57
Franklin Tempelton India Fund	1,90	0,50	2,40
Henderson Gartmore Latin America	1,77	0,50	2,27
ING Emerging Markets	1,90	0,50	2,40
ING European Real Estate	1,86	0,50	2,36
ING Health Care	1,90	0,50	2,40
JPM Highbridge Market Neutral	1,90	0,50	2,40
JPMorgan US Select Equity	1,90	0,50	2,40
Nordea Choice International Equities	1,74	0,50	2,24
Nordea Climate and Environment	1,92	0,50	2,42
Nordea Dansk Realkredit	0,98	0,30	1,28
Nordea European Alpha	1,95	0,50	2,45
Nordea European Corporate Bond	0,93	0,30	1,23
Nordea European Value	1,95	0,50	2,45
Nordea Fjernøsten	1,95	0,50	2,45
Nordea Foresta	1,61	0,50	2,11
Nordea Global Technology	1,61	0,50	2,11
Nordea Nordamerika Value	1,95	0,50	2,45
Nordea Norden Small Cap	1,60	0,50	2,10
Nordea North American Growth	1,95	0,50	2,45
Schroders China Opportunities	1,99	0,50	2,49
Standard Life Global REIT	1,73	0,50	2,23
UBS European Small Cap	1,96	0,50	2,46
UBS Lux Emerging Markets - Global Bonds	1,85	0,30	2,15
UBS US Small Caps	1,86	0,50	2,36
UBS USD High Yield Bonds	1,31	0,30	1,61

Nordea Vækstpension fonde	AOP
Vækstpension - Kort	0,66
Vækstpension - Lang	0,90

Nordea Planpension fonde	AOP
Planpension Sikker	0,66
Planpension Forsigtig	0,79
Planpension Moderat	0,90
Planpension Afkastfokus	0,97
Planpension 100% aktier	0,97

Nordea AON fonde	AOP
AON Opti 25	0,58
AON Opti 50	1,14
AON Opti 75	1,70
AON Opti 100	1,97

Note: Symbolet * indikerer beregning af en selskabsspecifik ÅOP-sats for de tilfælde, hvor kunder i markedsrentemiljøet hos Nordea Liv & Pension betaler et emissionstillæg og indløsningsfradrag for handel i den pågældende investeringsfond, der er mindre end fondsforvalterens maksimalsatser for emissionstillæg og indløsningsfradrag. Fondens officielle ÅOP – som oplyst af InvesteringsForeningsRådet (IFR) - er dermed tilsvarende reduceret, så satsen afspejler disse specialvilkår. Uden denne korrektion ville den officielle ÅOP-sats overvurdere kundernes faktiske investeringsomkostninger for de pågældende fonde.